

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 12.

V Ljubljani, 15. junija 1874.

Tečaj XV.

S p o m i n.

Vtise, ki jih sprejemamo po nagledovanji, in predočbe, ki jih dobivamo po ogledanih stvarih, hranuje spomin in kedar hočemo, nam jih predstavlja. Brez te dušne moči ni mogoče misliti na njen razvoj. Ko bi se namreč vtisi, ki jih dobivamo po svojih čutih, po notranjem nagledovanji, zgubljevali kakor dim, kako bi duša sklepala in mislila. Spomin je tedaj zelo važna dušna moč; prizadevajmo si, da ga ohranimo, oživimo in zvišamo njegovo delovanje.

Skušnja uči, da se spomin pri otrocih različno razodeva. Nekateri se v kratkem času veliko nauče, veliko znajo, navadno pa tudi to hitro pozabijo. Drugi se pa dalj časa trudijo, da si kako reč zapomnijo, pa jim to ostaja, kar so se s trudom naučili. Pervi imajo hiter, drugi počasen spomin. Srečen spomin je pa tisti, ki hitro zapopada, pa tudi ne pozabi, kar si je pridobil. Odgoja mora tedaj skerbeti, da se spomin tako vadi, da hitro sprejema in stanovitno obderžuje.

Misli v tej stvari, koliko se mora gojitelj prizadevati za vzbujo te dušne moči pri svojih gojencih, bile so pa v raznih časih tudi različne. Toliko vemo, kolikor v spominu hranimo, je bilo menda nekdanj vodilo pri poduku. Mitridat je baje govoril 22 jezikov, in Krasij namestnik v Aziji je odgovarjal vsakemu v tistem gerškem narečju, v katerem je kdo stopil s tožbo pred njega, in Cir je vedel povedati vsa imena svojih vojakov, beržkone je Kvintilijan, ki nam to pripoveduje, s tem hotel naznaniti, da izurjen spomin vse premore. Ta misel starih je beržkone povod bila, da so v srednjem veku veliko stavili na vajo spomina, da je

bilo večidel učenje v tem, da so učence priganjali, naj se uče iz glave. To pa je enostranost, v teku časa je moglo nastati protitežno prizadevanje. J. J. Rusô je posebno to sprožil; prav je spoznal, da znati nekaj nerazumljenih besed ni še učenost, pa iz napetosti pride v drugo napetost njegov „Emil“ se ne uči ničesa na pamet. — „V sredi je v zlati skledi.“ Besede in stavki, ki jih človek ve iz glave, niso še učenost sami na sebi in niso posebne vrednosti, ako jih ne razumeva; a vendar je spomin, ki shranjuje spoznane reči, sam na sebi vreden, da ga urimo, vadimo in uterjujemo, kajti vsak, kdor se hoče v kaki stroki prosto gibati, mora imeti na razpolaganje kolikor toliko gradiva, in v to mu pomore spomin.

Postavimo si pred oči in pogledjmo, kaj je spomin; spoznanje tega nam bo podalo naj imenitnejša vodila, kako vāditi in krepiti ga. — Pred vsem opazimo, da spomin v človeku že v zgodnji mladosti deluje. Zgodaj in kmalu se namreč nauči otrok maternega jezika, veliko reči si že otroče zapomni tako, da jih nikdar več ne pozabi. Ker pa učenček pri teh letih vso svojo duševno moč potrebuje in v to porabi, da se nauči govoriti, zato mu tačas ne nakladamo še posebnih vaj. Vendar pa otroka od časa do časa opomnimo na to, kar je že videl, ker potem se mu vse te nazorovane reči globokeje v spomin vtisnejo. Otrok pri 6 letih že ume toliko govora, da razločno pove, kar bi rad; razumeva svoje in njegovi tudi njega razumevajo; a potem naj se pa le toliko in takega iz glave nauči, kar je primerno njegovi izomiki. S tem, kar se nauči, vadi spomin, razširja znanje in uri jezik, ko se nauči neznanih besed in njih spreminjanja. Spomin se vadi in krepi, da more čedalje več sprejemati in hranjevati, in to je pa že veliko vredno! Dalje, ko se otrok uči lepih in žlahtnih resnic, lika se mu tudi okus, veseli ga pozneje le to, kar je lepo in dobro, studi pa, kar je gerdega in neolikanega. Med ljudstvom se nahajajo poskočnice, kratke pa dostikrat polzke in umazane, kdo se jih hitreje zapomni, kakor otrok? Učimo jih kratkih pa jedernatih izrekov, ki ne žalijo estetike in nrvnosti; tako morda naj bolje odpravljamo omenjeni zleg. Kratkah jedernatih izrekov se otroci z veseljem in hitro nauče, poleg tega taki, ki so se zgodaj vadili, obderžati v glavi besede in stavke, se ve da take, ki so jih razumeli in ki so bili primerni njih starosti, zadbé neko posebno zmožnost in izurjenost, da tudi tuje besede lahko pomnijo; to pa je neprecenljive vrednosti za daljno učenje in izobraženje.

Spomin pa ima drugič to lastnost, da lahko obderži, kar človeka veseli in zanimiva. No, to je tako jasno, kot beli dan! Kar nas ne zanimiva, gre pri enem ušesu noter, pri drugem ven. Iz tega pa izhaja vodilo, da naj se otrok le tega uči, kar ga more zanimivati. Opuščajmo vse to, kar je otroku previsoko ali pregloboko, kar namreč ne dosega, to ga tudi ne zanimiva. Marsičesa je pa vendar, kar otroka ne zanimiva, a skerbeti moramo, da ga bode zanimivalo. Med nerazumljene

reči štejeemo vse posnete resnice, bodi-si, da govore sercu, ali umu. To otroka ne veseli; ako mu pa pokažemo, ob kateri priliki je to, kar sedaj sliši, že skusil, in kedaj utegne to rabiti, kar sliši, potem je mogoče, da ga bodo veselili izreki v tako kratki in lepi obliki, dobro si jih bo zapomnil, ter se jih spominjal v svojem življenji.

Kar se spomina tiče, opazimo tretjič tudi to, da ložej obderžimo v spominu to, kar je nazorno pred nami. Kolikanj bolj živo se duši v spomin vtisne podoba človeka, živali ali kraja takrat, ko to gledamo s svojimi očmi, mimo takrat, ko slišimo pripovedovati od tega. Kakor skozi odperta vrata pridejo podobe po čutih v naše notranje, in tam stanujejo. Kedar tedaj tirjamo od otrok, da si kaj iz glave zapomnijo, in mi tisto stvar lahko nazorno pokažemo, ne opuščajmo tega pokazati ali v natori ali v dobri sliki, in potem tirjajmo, da naj otrok to, kar je videl, slišal, ali otipal, z besedami izrazi. — Ako to more storiti, je stvar dobro ogleдал, ker svoje opazke lahko z besedo naznani, in kar z besedo zna dopovedati, ostane potem bolj živo v spominu. Nekatera reč pa sama na sebi še ni nazorna, postane pa nazorna, ako jo znamo prav obdelovati. Basen ali povest se oživi, ako jo dobro naglašamo in povdarjamo, postane nazorna in se potem ložej v spominu ohrani. Splošen stavek postane nazoren, ako ga pojasnimo iz vsakdanjega življenja ali iz zgodovine; posebnosti kakega ljudstva, ako pripovedujemo posebne stvari iz njegovega življenja; značaj moža iz pripovedek, kjer se kaže njegova posebnost, tako ravnajè bomo spominu bistveno pripomogli. Skušamo pa tudi, da se ložej iz glave naučimo to, kar smo si zapisali; nekateri si pa tudi ložej zapomnijo, kar na glas bero. Pervikrat pomaga oko, drugikrat pa uho; obakrat pa dvojni nazor spominu.

Peter Hitzinger

(Znojemski, Podlipski)

v

slovstvu slovenskem.

XII.

»Spomnite se imenitosti del pokojnih očetov,
Cénite vrednosti ser rodá sedajnega tud;
Kdor zaničuje se sam, podlága je tujčevi péti.«

Tako je slavni Koseski bravcem Novic klical v spomin h koncu leta 1845, in verli Hicinger je v začetku l. 1854 rojakom svojim, po novem kopernečim, zagodel jo po švedski šegi v alliteraciji, ki biva v tem,

da se v začetku verstic in besed povračujejo enake tihnice ali soglasnice, na pr. d, l, st, v, itd. v krasni pesmici:

Novo in staro.

Dan se za dnevom
Dalje pomika,
Leto za letom
Lahno poteka.

Staro odstopa,
Stvari se novo;
Vendar se vrača
Vedno še staro.

Svetlo zdaj sije
Solnčice mladim,
Gorko pred grelo
Glave je sivčkom.

Kmetič poskuša
Kmetovati bolje,
Manj si ni vmišljal
Modri Egipčan.

Stavbe prostrane
Stavi umetnik;
Gleda pa v zglede
Glavnega Rima.

Mnogo spreminja
Mestnik obleko;
Staro pa sukunjo
Samo prevrača.

Celo že citre
Cene so nove;
Pesnik še poje
Pesme s Homerjem.

Slikar tu stvari
Slavno podobo;
Zad se ozira
Zmiraj v Apela.

Naj pa kdo najde
Novega res kaj,
Pot mu napravlja
Prednikov delo.

Svoja naj slava
Staremu bode!
Nič se ne znižaj
Novega vrednost!

Nikjer se ta resnica ne pojasnuje tako očitno, kot v zgodovini, zlasti v zgodovini svete katoliške cerkve, in ravno to leto doverši Podlipski svoje največe l. 1849 pričeto delo slovensko:

5) Zgodbe katoliške cerkve. Spisal Peter Hicinger. V Ljubljani, 1849. Natisn. Jož. Blaznik. 8ⁱ str. 402.

Kakor je bilo že omenjeno, je Zg. Danici za doklado spisoval dogodbe svete cerkve od začetka do najnovejših časov, ki so v 150 zvezkih ponatisnjene še posebej po 1 gld. 20 kr. dobivale se pri M. Gerberju. Krasna ta knjiga, namenjena sploh slovenskemu ljudstvu, koristna pa tudi učenim, ima po kratkem vvodu in po pripravljanji na Odrešenika in njegovo cerkev str. 28 zgodovino Kristusove cerkve razloženo v IX. dobah (I. 1—100, II. 314, III. 500, IV. 800, V. 1073, VI. 1294, VII. 1517, VIII. 1792, IX. 1854) tèt bi v rokah dobrega učitelja dobro služila pri zgodovinskem podučevanji celó v srednjih šolah, kjer jo pa, žali Bog! pozná le malokdo.

Kakor sveto cerkev, tako je rad popisoval Podlipski svojo domovino slovensko, in ko je l. 1852 dr. V. F. Klun, tajnik Društva Zgodovinskega, na svetlo jel dajati „Archiv für die Landesgeschichte des Herzogthums Krain“, pridružil se mu je v 2. in 3. zvezku l. 1854 koj tudi on. „Če kdo zasluži ime neutrudljivega domoljuba, pišejo Novice l. 15, ga zasluži Hicinger. Živa priča tega sta spet njegova sestavka, ki ju je izročil temu arhivu, katerih eden popisuje cerkveno razdeljenje krajske dežele od prve vpeljave kristjanstva noter do današnjega časa (III. S. 76—120), — drugo pa po-

vestnico kartajzerskega samostana v Bistri (Freudenthal, IV. S. 120—140). K prvemu spisu je izrisal g. Hicinger tudi zemljevid krajske dežele v srednjem veku, in pa zemljevid krajske dežele po osnovi škofijstev od l. 1462 do 1787. Količkošno delo, spraviti vse to skupej, in vrediti tako izverstno! Svesti smo si, da vsak zgodovinoslovec bode hvalil ta donesek, in da tudi naši duhovni gospodje, katerim je količkaj mar bolj natanko poznati domačo zemljo, na kateri se trudijo v nogradu Gospodovem, ne bojo le z veseljem brali teh spisov, temuč bojo hotli ta zvezek svoj lasten imeti“.

Po Novicah je to leto v zgodovinskih rečeh spisal: 1) Nekaj od Cerknice in Loža l. 41, 42; 2) Rimski zidovi v Hrušici l. 90; 3) Od Vipavske doline l. 104. Bolj določno popisujeta to stran v naslednjem tečaju sostavka: Še nekaj od Vipave in starih rimskih zidov l. 10, pa l. 56: Rimski ostanjki pri Ajdovšini. — V Danici pa je v l. l. v tercinah lepa pesem: „Cerkev v začetku leta 1854“, kjer opéva njeno veselo razširjevanje in vterjevanje po vsem svetu, posebej po deželah evropskih, ter pravi k sklepu:

O sveta Cerkev, mati naša mila!
Lep del nebeški ženin ti daruje,
Oblast narodov že si pridobila,
Gospostvo cele zemlje te še dočakuje.

Po doveršenih zgodbah vesoljne cerkve je marljivo preiskoval cerkvene zgodbe po svoji domovini, in koj v 4. listu priobčil: Dva znamenita lista sv. Hieronima a) do devic Emonskih in b) do Antona miniha (Valvaz. I, 11. 12); l. 14: Sv. Pavlin, Oglejski patriarh, apostelj slovenskega naroda (Po Bolandistih); l. 26 je pa pod naslovom: Nekaj iz slovenske cerkvene zgodovine razkazal I: Kteri apostelj in učenci Jezusovi so prišli do slovenskih strani, l. 1855 pa II: Kteri škofje so bili na slovenski zemlji v prvim času keršanstva l. 15—42, v naslednjih razstavkih: 1) Akvilejski škofje in patriarhi, 2) Škofje, Akvilejskimu stolu podruženi, 3) Škofje drugih pastirskih stolov, 4) Manjši oddelki škofij ali fare.

Leto 1854 je v cerkvenem življenju vzlasti znamenito, ker se je tedaj pobožna ménitev o Mariji brez madeža izvirnega greha spočeti povzdignila v versko resnico. Preden se je to 8. decembra storilo, razkaže Hitzinger v izverstni znanstveni razpravi l. 47, 48: Marija Devica brez madeža spočeta po pobožni misli vsih časov, in l. 49: God spočetja Marije Device na Slovenskim zgodaj znan. Rad je popeval Marijo že prej; kaj še le o tej priliki! Obhajali so 11. septembra na prijaznem holmcu prijateljsko veselico trije dobro znani domoljubi in po dogovoru v spomin tega snida dali v Da-

nico l. 42 skupaj vsakteri svojo pesmico: Slava Marii, naši Materi. Res „Kakor pri maši slovesni z leviti — Trije duhovni pri oltarji stoje“ (str. 184), je v onem listu na eni strani »Tebe, Marija! želim poslaviti, — Šopek cvetlični prinesem Ti v dar« itd. zložil A. Praprotnik, na eni strani »Tebi, Marija, o Mati premila! — Rad bi jest pesmico novo zapel« itd. zložil J. Volčič, v sredi med obema pa „Slava Marii v nebesih visokih, — Kjer se z Zveličarjem vred veseli“ itd. zložil P. Hicinger. Vsem trem je ranjki Gr. Rihar naredil primerne napeve, in vse tri se še zdaj rade pojó. — L. 48 je poklonil še posebno, v kateri se opéva „Slava Marii o prečistim spočetji“.

Razun teh so v tečaju 1854 natisnjene še „Od terpljenja Kristusoviga l. 14, Češenje presv. Zakramenta l. 24, Miserere: Usmili se“. Petdeseti Davidov, četerti spokorni psalm l. 31, s prvo in zadnjo sloko n. pr.:

Oh! usmili se me, usmili,
Moj Gospod in Bog premili!
In z obilno milostjo
Zbriši mi pregreho vso itd.

Ravnaj z nami milostljivo,
Daj nam blagor dobrotljivo,
De prejemal boš dari
Hvale, slave in časti.

Kedar se je veroznanski učenik Jož. Globočnik imel podati v pokoj, poklonili so mu gimnazijski učenci v spomin spoštovanja in hvaležnosti pesmici l. 29, 30 in to hvalno djanje je Podlipskega ganilo tako, da je za odgovor l. 41 zložil pa prav ginljivo „Poslovalo učenca in učenika“; in l. 51 slavno pesem prevzvišenemu Antoniju Alojziju, škofu Ljubljanskemu in knezu, v spomin petdesete obletnice nove maše 17. grudna 1854. — Naslednje leto je v Danici l. 23: V god presvetiga Rešnjiga Telesa (Poleg nemškiga), in l. 30: Od Marije Device na Zaplazu, n. pr.:

Sred gojzdičev, vinskih gričev
Hribec lep zelen stoji,
Kjer zvolila Mati mila
Si je v novo kraj časti itd.

Prejšnje leto pa je v Novicah l. 28 po stari narodni popravil legendo „Limbarska gora“, po kateri je prevzetnica zastonj zdihovaje klicala:

»Pomagaj, Bog! svet Valentin,
In brat njegov, svet Peregrin!«

Jako živa in v duhu narodnih je l. 66 zložena tudi pesmica „Žanjice“, kateri se na primer glasila prvi in slednji razstavek:

Izhaja svetlo solnčice,
In megla preč beži,
Škerjanček že oglašá se;
Kaj tukaj vse molčí?

Oj Micka! si ti tičica
Si ktero zmislila?
Jo berž zasukajte, dekličí, na glas;
Veselo spevajte, ker mlad je še čas itd.

Požeta zdaj je njivica,
Potile smo se res;
Pa zlata je pšenica
Ki lulike ni vmes.

Še ena žetev čaka nas,
Pa kakšna? — zadnji čas.
Hranila pšenica se v žitnico bo;
Naj vzame dušica se v sveto nebo.

Dr. Razlagov govor za slovenske ljudske šole na Kranjskem

v letošnji seji državnega zbora 28. marca.*)

Dovolite, gospoda moja, da izpregovorim kot star šolsk prijatelj nekoliko besedij o ljudskem šolstvu na Kranjskem.

Povsodi se morajo ljudske šole skrbno čuvati in gojiti kakor biser, ker so prvi oklep verige izobraževanja človeštva. Pri nas imamo mladino, ki se rada uči in je učenja zmožna, ter narod, ki je duševno in je telesno zdrav. Iz statičnih dat, katere nam je naučno ministerstvo samo dalo, posnemljemo, da je pri nas na Kranjskem preko 54.000 za šolo godnih otrok.

Sicer se pravi, da le 12.000 za šolo godnih otrok nema priložnosti obiskovati jo; toda iz natančnejših poročil mi je razvidno, da je to število veliko večje, in sicer več nego za eno tretjino, da ne znaša toraj nič manje, nego 18.000.

Dovolite mi, gospoda, da navedem nekatere statistične date, iz katerih se vidi slabo razmerje med ukaželjno mladino in učnimi sredstvi v naši deželi.

V predmestni fari pri sv. Petru v Ljubljani je 800 učencev, pa eden sam učitelj (klici na desni: čujte!), in dovoljujem si pri tem omenjati, da so se v najnovejšem času morebiti te številke spremenile, toda moje date so vendar stoprv dva meseca stare; na Studenci je 600 učencev, pa en sam učitelj, v Mengiši 600 učencev, pa eden sam učitelj, v trgu Moravškem 700 učencev pa eden sam učitelj, v Šmartinu pri Litiji 400 učencev pa eden sam učitelj.

V Litijskem trgu celo, ki je sedež okrajnega glavarstva, okrajne sodnije in dawkarije, nij nobene šole; Krško, sedež okrajnega glavarstva in okrajne sodnije, ima enega samega učitelja.

Leskovec ima preko 600 učencev, pa enega samega učitelja; mesto Metlika, sedež okrajne sodnije, ima 500 učencev, pa le dva učitelja Semič in Vinica imata po 500 učencev, pa le po enega učitelja. Ribniški trg, sedež okrajne sodnije, ima 700 učencev, pa le dva učitelja. Ako preidem na Notranjsko, moram opomniti, da imajo Hrenovice preko 700 učencev, Cerknica okolo 350 učencev, Knežak okolo 350 učencev, pa po enega učitelja. Na Gorenjskem imajo Selce okolo 400 učencev, Cerklje o-

*) Po stenografičnem zapisniku iz „Naroda“. Govor, o svojem času tiskan, odkladal se je od dne do dne, ker nam navadno prostora manka; govor pa ima svojo zgodov. vrednost.

kolo 350 učencev, Smednik okolo 350 učencev, Poljane okolo 300 učencev, pa tudi le po enega učitelja, in tako bi šlo lahko con grazia še dalje, ker ravno nemamo na več krajih dovoljnega števila učnih sredstev v deželi, na več krajih ne zadostilnih šolskih poslopij, na več krajih pa kar nobenih šolskih poslopij.

Po statističnih datah taistega ministerstva je potreba učnih močij ta čas le s tretjino pokrita.

To pomanjkanje učiteljev se sicer po vseh deželah čuti, še boljše pa pri nas, ker ravno zaradi financijalnih močij dežele in občin nij mogoče meriti se glede učiteljskih plač sè sosednimi deželami. Zato nam žuga nevarnost, da se naši ljudski učitelji v druge dežele izseljujejo, da - si so bile v pretečenem letu učiteljska plače v deželnem zboru urejene.

Ali plača enega učitelja vendar ne znaša več kakor 400 gl., v drugih deželah pak so učiteljske plače višje.

G. R. govori dalje, da je Kranjsko z davki preobloženo, in da se v pretečenem letu na davkih odpisalo 69.547 gl. Potem govori tudi od drugih neprilichnost, katere je še le letos ministerstvo financ in pravosodja odpravilo, glede neenakomerne izpeljave štempelske postave pri izdelovanji izpiskov iz zemljiških knjig i. dr. Poslušajmo dalje g. R. samega :

Dovoljujem si, gospoda moja, poleg tega vam še nekoliko statističnih dat priobčiti, iz katerih se vidi, da naše občine za zdaj ne morejo vseh potrebnih šol ustanoviti, kakor jih novi čas zahteva.

Razen deželnih priklad, katere pri nas niso manjše, nego v drugih deželah, imamo tudi občinske priklade do 80, do 120, da celo do 130 per-centov.

(Dalje prih.)

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „Litera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

11. dan septembra. (Judovsko svetišče v Leopoldovem mestu in večerna bojža služba v taistem.) Zvedevši o sprelepi stavbini krasoti judovskega svetišča (sinagoge) v Leopoldovem mestu (Wällischgasse), ter o posebno lepem petju, ki se navadno ondi pri javni božji službi sliši, mikalo me je že dalj časa, prepričati se tudi o tem djansko. Nocoj, kot v petek, proti večeru napotilo se nas je mnogo tovarišev proti Leopoldovem mestu; kajti s solnčnim zahodom pričenjajo men-

da Izraeliti že svoj praznik, t. j. saboto, z javno božjo službo, in kakor sem danes vidil, vsaj na Dunaji posebno lepo in spodbudno, pač marsikakemu katoličanu na osramotenje. Najpred naj vendar povem kaj o sprelepi stavbi. Edino, kar je pri njej obžalovati, je to, ker je preveč stisnjena med sosedna visoka poslopja; — v vsem drugem pa je arhitekt g. L. Förster postavil poslopje, ki mu bo delalo čast, dokler bo ono stalo. Pozidano v orientalskem (mauriškem) slogu, ter obrnjeno po judovsko-obrednem pravilu proti izhodu, je razdeljeno v tri oddelke, zmed katerih je srednji nekoliko vzvišen, in nosi verh sprednje strani ravno nad glavnim vhodom božje-zapovedni tabli. Že zunajnost te zgrade daje pričakovati kaj nenavadno sprelepega v znotranjih prostorih, in to pričakovanje bo najdel vsakikdo opravičeno, kdor se hoče vanjo potruditi. Storimo v duhu to tudi mi. Kakor sem že omenil, je razdeljeno svetišče v tri oddelke. Stranska imasta obadva dvojnate galerije (stranske kore) eno nad drugo, vse sprelepo in umetno iz vlitiga železa narejeno ter vravnano za ženski spol, ki po obredovih pravilih mora biti v sinagogi ločen od moškega. Srednja ali glavna ladija nima oboka, ampak kot krov služi ji steklena streha, ki je razdeljena v tri oddelke, v katere so vdelane umetne olepšave iz raznobarvne steklenine. Neizrečeno lepo se to k celoti svetišča podá. Akoravno dobiva ono skoz to že dovolj svitlobe raz višave, je vendar za večerno božjo službo priredjenih 500 plinovih lučic, ki arhitektoničnim olepšavam, zlatim dekoracijam po stropih stranskih ladij, ter raznoverstnim živobarvnim slikarijam po stenah dajó resnično tako čarovito blisčavo in lepoto, da skor ni izrečiti. Orientaliskim pripovedkam iz „tisoč in ene noči“ bi se to primerjati smelo. Presvetišče zagernjeno je bilo z visokim, dragoceno z zlatom nadanim zagrinjalom, in pred taistem stalo je čvetero visocih svečnikov, 2 z dvanaajsterimi, 2 pa z sedmerimi gorečimi svečami. Ob sredi pred zagrinjalom imel je rabiner svoj molitevni pult in stol, prepeval svoje himne, in (če sem prav štel) šestnajstero njemu ob obeh straneh stoječih dečkov odpevalo mu je v izverstnem soglasji tako, kakor bi kaj enacega tū ne bil nikdar pričakoval. Božja služba je bila od vércév obilno obiskana, ki so pogosto zagnali pol-glasno molitev in žebranje. Edino, kar se mi je čudno zdelo, bilo je to, da so bili vsi in skoz ves čas obreda pokriti, kar smo posnemali, se ve, tudi mi nazoči tovariši. Vklub nastopivše noči smo ostali do sklepa obreda v sinagogi, kajti kaj enacega se ne vidi in tudi ne sliši ravno vsaki dan.

11. dan septembra. (Poslopje ogerske telesne straže (Leibgarde). Do l. 1848. so imele razna k Avstriji spadajoča kraljestva (za ogersko in lombardo-benečansko se vem dobro spominjati) pri cesarskem dvoru lastno telesno stražo. Vsled prežalostnih dogodeb onega leta v ravno imenovanih dveh kraljestvih pa bile so te straže razpušene. Naši

časi presukali so to reč zlasti na Ogerskem na boljše, toraj vpeljala se je ogerska zopet vnovič. Že 20. avgusta sem o pogrebu F. Z. M. Wernhardt-a videl nekoliko jako krepkih možakov te straže, ki so se odlikovali s svojo škerlatasto, obilno z zlatnino obšito obleko. Danes pak sem na sprehodu prišel ob zapadni strani Jožefovo-mestnega glazis-a do orjaškega poslopja, ki se ravno postavlja (ali vsaj čisto prenavlja), ter ima namen biti domovje ogerske telesne straže. Marsikaki madžarski velikaš, ako stoji v prvi versti bogatincev, nima enake palače, kot je ta sgrada; al na Dunaji hočejo menda pokazati svoj „mi smo mi“. Da ta narod na svojo čast mnogo morebiti (morebiti še preveč) derži, je že stara resnica, toraj tudi ne gleda mnogo na stroške, kjer gre za to, da se dela „veter“. Pa, — pustimo vsakemu svoje veselje, zlasti, ako sam plača. —

12 dan septembra. (Cerkev nezedinjenih starovercev (Gerkov). Cerkev Marije Snežnice. V dvorni kapeli (vnovič). Cerkev „Maria Hilf“ v okrogu tega imena. Cerkev sv. Lorenca „am Schottenfelde“. K. k. militärisch-geografisches Institut. Obhod okoli in okoli znotranjega mesta.) Ker se je bil jel čas mojega bivanja na Dunaji nekako hitro stekati, sem želel današnjo nedeljo (visoki praznik Marijnega Imena) ozirati se, kolikor nar več moč, po znamenitostih dunajskih. Prišel sem pri cerkvi nezedinjenih starovercev, ki stoji v znotranjem mestu, „am alten Fleischmarkt“, in je posvečena presvèti Trojici. Kar sem rekel o krasoti judoske sinagoge, da bo delala čast arhitektu Förster-u, dokler bo stala, to smem reči z vso pravico tudi o arhitektu Hansen-u, ki se je s tem delom zaslužil spričalo preumetnega bistroumja. Kakošno pravico na priznanje in vedno hvaležnost od strani svojih so-vércev ima pa še le g. baron Simon Sina, ki je čisto na lastne stroške dal pozidati to cerkev, in s tem si postavil sam že v življenju prekrasni spominek, ki bo na stoletja delal ime njegovo neumerljivo. Sicer je potisnjeno tudi to svetišče v tesni kraj (kakor sploh ves znotranji Dunaj kaže, kako so spredniki rili s svojimi poslopij eden do drugega); vendar pa je postavljeno takó proti solncu, da človek njegovo lice lahko bolj natančno ogleda. In kakošno lice ima ono? Kar ti čisti bizantinski stavbeni zlog more predstaviti lepega, vidiš tu; temu pa je dodala še gibčna roka umetnega slikarja Karola Rahl nenavadne krasote. Kot krona služi licu impozantni zvonik z okroglato kapeljno streho.

Da se je pri postavljanju te cerkve ozir imel na starodavne, — morebiti perve kristjanske čase, kaže prostorna, nizka, od mnogih stebrov podperana lopa (Vestibul); marmelnaste stene pak in umetne slikarije po oboku pa pripravljajo že tu oko obiskovalčevu na dragocenosti, kateere ima občudovati v znotranjem svetišču. Marmelnasta tabla z gerškim in nemškimi napisom blizo vhoda ima nalogo, naznanjevati sedanjemu in

prihodnim rodovom velikodušno radodarnost barona Sina-ta kot postavljavca te prekrasne hiše Božje. Kar pa zadeva njeno znotranjo lepoto, si izposodim izraz za to od slovečega nemškega strokovnjaka. ki pravi: „die reiche innere Ausschmückung der Kirche erhebt dieses Gotteshaus zu einer der interessantesten Merkwürdigkeiten Wiens“. Kdor premnože, prezale in preumetne dunajske zidarije pozná, lahko potem vé, kaj si ima misliti o krasoti tega svetišča. Zelenkasti in rudečkasti marmelj pokriva njegove stranske stene; obok je preumetno slikan in bogato pozlačen; ob desni strani je postavljen dragoceni prestol in poleg taistega se nahaja dvoje velikih slik. Altar je sestavljen po staroverski šegi iz dveh oddelkov. Glavni. pravi darilnik je za sprednjim (ki pa ne nosi nobenega kipa, ampak je narejen iz samih slik ali tabel) tako prikrit, da se v taistem le kaj malega skoz trojne vhode, ki peljajo od spredaj do njega, videti more. Vse pa, tako altarja, kakor tudi mašna oprava, kaže očitno, da kakor se pri zidanji, tako tudi pri omišljevanji ravno imenovanih stvari na visokost cene ni imel nikaki ozir, ampak da je berž ko ne veljalo geslo: naj velja, kar in kolikor hoče, da se le po lepoti in dragocenosti odlikuje. In se tudi! — Da se pri toliki skerblijivosti za povzdigo Božje službe tudi ne pušča v nemar cerkveno petje, je lahko verjetno; — vjema se resnično tudi popolnoma z vsem, kar se v tem svetišču sprelepo, prekrasno imenovati zamore. Ker (kakor mi je že od mojih prejšnjih popotvanj po Hervaškem znano) staroverska božja služba precej dolgo terpi, meni pa se je po programu naprej mudilo, sem svetišče pred skončanjem obreda zapustil v željah, gotovo še eno nedeljo priti, in sicer posebno zarad sprelepega petja. (Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

Govor gosp. Wajšel-na. *) (Dalje.)

Iz tega tudi prihaja, da vspešni napredek, ki se išče in tirja v naših narodnih šolah, je v obnem oziru le »bela vrana«. Takih nezgod pak nismo krivi samo mi slovenski učitelji, zakopani v revščino od nog do glave, dobro so nam znane vse okoliščine na kmetih, kajti gledamo in skušamo vsaki dan, kako malo umejo naši kmetje ceniti šolo in nje nauk, kar kažejo s tem, da njih deca ne dohaja redno v šolo; krajno šolsko svetovalstvo ovira učitelja očitno, namesto vsled postave nadzorne za Istro dné 8. feb. 1869 §. 8. lit. a mu pomagati; višja šolska oblast prezira svoje dolžnosti s tem, da 21kratne prošnje »ad akta« vrže in revnim učiteljem za postavni dohodek ničesa vspešnega ne stori. Ozrimo se po naši tužni deželi istrski in slušajmo mile, da prežalostne glasove naših slovenskih in slovanskih sobratov učiteljev, ki britko tožujejo o slabem stanji svojem. Plače po 100, 150, 200 do 300 gl. pri dovolj veliki draginji ne zadostujejo za vsakdanji živež; kje pak še hočemo dobiti novcev, da si omislimo potrebne knjige, za lastni napredek? — Srenje in občine, kojih je sveta in postavna dolžnost, branijo se kategorično z vsemi štirmi omisliti šolam potrebnega orodja.

*) Glej zadnji list.

Zmed mnogočastitih gospodov, menda ga vendar ne bo, da bi mi vgo-varjal, ter rekel: Res, da vsled navedene ministerialne okrožnice so realni predmeti predpisani nauk v šolah, in mi imamo pripomočkov dovolj za take nauke, saj imamo za naše narodne šole dovolj obširnih knjig, še preveč za naše nam izročene učence itd.

Zoper enak vgovor prederznem se jaz, vsled svojega lastnega praktičnega življenja, staviti na trdno stališče in omeniti vgovorniku basen o lesici in grozdju, ki se glasi; kakor znano: Lesica vgledati na visoki vinski terti grozdje, spenja se in spenja, toda ne zamore ga doseči. Videti, da ne more do njega nikakor priti, odide rekoč: »Je še kisle«. Nič ne de, saj bi še celo skomine dobila, ako bi ga jedla.

Kdaj se bode neki obrnilo prežalostno stanje nas tužnih učiteljev Istre na bolje, kdo vé in vgame to?

V zboru našem lanskem sklenili in odobrili smo dovolj mnogovažnega in potrebnega; toda žalibože! naši upapolni, v ozračji zidani gradovi, zrušili so se; menda smo vodo s sitom zajemali, pa vjeli le prazne pene!

Edina vest našega učiteljskega posla nas pomiruje, da smo svojo reč ustmeno doveršili, toraj si smemo roke umiti, s Pilatom smo nedolžni krivice, ki tlači naše šole in nas učitelje slovenske v tužni Istriji! —

Vsled pravice, ki nam je v smislu postave, okrožnice vže zgoraj navedene v okrajnih zborih dana, nasvetujem jaz slavnemu zboru naslednje tri točke v posvetovanje in sklepovanje: ter jih slavni okrajni zbor učiteljski naj izreče:

a. Naše stare učiteljske plače po 100, 150, 200 — 300 gl. naj se po sklepu prvega prihodnjega deželnega zbora v Poreču zvišajo na plače po 600, 700 in 800 gl. po X. dietnem redu uradskem, v koji štejejo se tudi narodni učitelji.

b. Je treba na svitlo spraviti »Slovensko berilo« za naše slovensko-narodne šole slovenskih pokrajin, koje obsegati mora zraven predpisnih predmetov tudi realne in kmetijske nauke.

c. Temu »slovenskemu berilu« nasledovati mora pripomočna knjiga učiteljska (Hilfsbuch für Lehrer).

Za te tri točke voli naj se odbor, ki bi vsled današnjega sklepa napraviti imel dotično resolucijo na višje mesto.

a. Naše sedanje, še Adamove stare plače po 100, 150, 200 in 300 gl., ne zadostujejo potrebam, ki jih grozna draginja čedalje bolj in bolj pomnožuje, tega mi ravno dokazovati treba ni, saj Vas, mnogočastiti gospodi lastna skušnja praznega žepa izučuje. Postava šolsko-deželna od 30. marca 1870. odločuje plače po 300, 400, 500 gl., pa kdo jih dobiva? — Koliko se pač bodedo učitelji s 300 gl. opomogli? — Energično se potegnimo in obrnimo se z dotično prošnjo do deželnega zbora, da nam v postavi od 19. novembra 1872. v deželnem plače po 400, 500, 600 gl., ker še postava še ni sankcionirana, spremeni v plače po 600, 700 in 800 gl. kakor se daje uradnikom X. dietnega razreda, koji red priznava se tudi učiteljem nam.

b. Po navedeni okrožnici visocega c. k. ministerstva dne 13. oktobra 1870. št. 9613 podučevati se mora v občnih narodnih šolah v realijah in kmetijstvu i. dr., tedaj naj se naprosi slavna vlada, da hoče blagovoljno z denarno podporo pospešiti izdavanje silo potrebne knjige, namreč: Slovenskega berila za drugi in tretji razdelek šol, ki bi obsegalo po razdelkih in poglavjih naslednjih:

V I. razdelku: 1. Moralčno podučne dela, v zgodbah, povestih, basnih. 2. Lepoznanstvo v kratkih toda jedrnatih sestavkih. 3. Med tema dvema od-delkoma bilo naj bi kaj veselega, zabavnega in smešnega.

V II. razdelku: 1. O človeku in družtvenem življenji. 2. O gospodarstvu in kmetijstvu, s posebnim ozirom na živinorejo, čbelorejo, svilorejo, sadjerejo in poljedelstvo. 3. O živalih, kmetijstvu in gospodarstvu koristnih in škodljivih s podobami.

V III. razdelku: 1. Prirodopisje živalstva in rastlinstva in rudstva s podobami. 2. Gospodarsko kmetijsko malo kemijo. 3. O spoznavi sveta in narave.

V IV. razdelku: 1. Zemljepisje, 2. Zgodovino, 3. Domoljubne čertice v izgledih.

V V. razdelku: 1. Kratko pak jedernato slovnico in pravopisje. 2. Vaje za ustmeni in pismeni izraz misli. 3. Spisje za opravila javnega življenja.

V VI. razdelku: Pesmarico z napevi. Tako delo vstrezalo bi postavi, napredu sedanjega časa.

c. Za razlaganje naukov iz vseh predmetov, izda naj se pripomočna knjiga za učitelje (Hilfsbuch des Lehrers), koja bila bi svetovalka in pomočnica vsakemu učitelju.

Da je slavna vlada za naše šole predpisala realne predmete, storila je blagi in hvalevreden napredek; toda iz te moke kruha jedla ne bo, ako svojega blagega namena ne bo hotela djanski podpirati, s tem da za izdavanje tacih in enacih bukev, daril ne razpiše in ne dovoli. Kakor namreč še toliko spreten rokodelec s slabim orodjem ne opravi veliko, in tudi izurjen orglavec slabim orglam ne izvabi prijetnih glasov, tako tudi spreten in priden učitelj s slabo knjigo ne more toliko doseči, kakor z dobro.

Deželna šolska svetovalstva v Poreču, Gorici, Ljubljani, Celovcu in Gradcu naj bi se porazumela, ter knjige neobhodno potrebne za vse slovenske šole izdala.

Deželnih in okrajnih nadzornikov sveta dolžnost in blaga volja pak biti če, da ta nasvet, ako mu zbor pristopi, z gorko besedo pismeno in pri sejah ustmeno priporočuje, potem bode za šole djansko poskrbljeno, in zahtevam sedanjega časa saj nekoliko vstreženo.

Zbor je enoglasno sprejel ta nasvet; koliko pa se je zgodilo, kaže nam nekoliko dopis iz Istre v predzadnjem listu.

Iz seje deželnega šolskega sveta 15. maja. Predlogu večine učiteljev realne gimnazije v Novem mestu, da se šolska mladina več ne vdeležuje procesij sv. Marka dan in križevi teden, se priterdi, ministerstvu se pa predloži nasvet učiteljev tukajšnje gorenje realke zarad učne knjige »antologia italiana«, — zbirka 490 specij kebrov, ktere je podaril gosp. Šimen Robič, kurat na Viševku, se izroči ljubljanski gorenji gimnaziji, ob enem pa se ministerstvu nauka naznani, koliko dragocenih enakih daril so že različni zavodi prejeli od onega gospoda. — Poterdi se imenovanje gosp. St. Mandiča za telovadskega učitelja na realki v Ljubljani. — Po nasvetu moravškega krajnega in kamniškega krajnega šolskega sveta se privoli v to, da ima, pa le izjemno, biti v Moravčah poldnevni šolski poduk tako dolgo, dokler se ne napravi tretji razred ali nova ljudska šola. — Predlogi odseka, ki je imel posvetovati se o deželnem učiteljskem shodu, so ti-le: 1. Shod se kliče 21. septembra. 2. Dnevni red tega shoda naj bo: a) Razgovor o splošnih učnih načertih za naše ljudske šole, ki se imajo predložiti dež. šolsk. svetu, da ga poterdi; b) razgovor o uredbi in sposobnosti na naših ljudskih šolah zdaj rabljenih, učnih knjig in beril; c) kateri učni pripomočki naj bi se po ukazu §. 71 šolskega reda od 20. avg. 1870. gledé na posamezne poduke ponovili? d) na kak način bi se na Kranjskem pomagalo zarad pomanjkanja učiteljev? e) kaj zavira redno obiskovanje šol po deželi in kako bi se te zavire najboljše odpravile? f) Samostojni predlogi udov shoda. — 3. Z deželnim učiteljskim shodom naj se zveže razstava učnih pri-

pomočkov. — 4. Odsek naj bi se pooblastil, da se pomnoži po izvedencih in strokovnjakih in tako pripravi vse, kar je za omenjeni shod potrebno. — Pervo učiteljsko mesto na štirirazredni šoli v Ribnici se podeli priporočenemu tamošnjemu učitelju Jož. Raktelju. — Konečno se dovolite remuneraciji namestovalnemu učitelju v Hrenovcih in nekemu duhovniku.

Iz Ljubljane. Majeve svečanosti so obhajale ljubljanske mestne šole ob svojem času, mesca maja, ki pa letos ni zaslužil svojega pridevka »prijeten« in je sadje- in vinorejcem v slabem spominu; protestantovska in I. mestna šola ste imeli svojo svečanost 2. in 3. t. m.; protestanska na Glincah in mestna na Rožniku. — Kakor druge šole, je bila tudi I. mestna šola naj prej pri sv. maši, in dopoldan je minul kakor navadno, med petjem, deklamovanjem in telovajami. Počastili so nas s svojo navzočnostjo mestni odborniki gg. Karol Dežman in Leskovec in deželni glavar pl. Kaltenegger, pozneje so prišli gg. p. i. Hrovat, Mahr in Belar i. dr. — Te svečanosti imajo veljati za šolske praznike namest konec-letnih šolskih spraševanj in šolski prijatelji skerbe, da se tudi nekateri revni a pridni otroci morejo vdeležiti teh veselic; tako smo dobili letos po gosp. dr. Steinerju zbirko 5 gld. od šolskih prijateljev, temu je še dodal novo izvoljeni župan lepi donesek. — Za revne šolarje, ki doma tiče v edinščini, je taki dan res znamenit praznik, torej v imenu vseh takih revežev vsem p. i. šolskim prijateljem priserčna hvala!

— List, ki učiteljem nič ne privošči(?) ima ta-le dopis. — Moja misel o tem (orglanji) po deželi je pa, da bi gospodje župniki tudi še sedaj, kolikor je to le mogoče, lepo se porazumeli z doseganji organisti, kateri so zato in niso nespametni nagajivci v svojo lastno škodo. Vendar po moji misli naj bi se jim obljubilo po večjih farah po 8—10 gld. na mesec (v ljubljanski predmestni fari pri sv. Petru ima organist bajè 120 gld.), po manjših pa 5 do 6 gld. . . . Preskopi pri tem ne smemo in ne moremo biti, ako se pomisli, da je dobro orglanje umetnija, in da dober organist ima dokaj sitnosti z učenjem pevkinj, ki so večkrat prepirljive, muhaste in napuhnjene. Naj lepše pa bi bilo, ako bi se po vseh cerkvah vpeljalo splošno petje, kakor so naš nepozabljivi pok. škof Slomšek toliko lepo priporočevali. . . . (Dan. I. 23.)

— Deželni odbor je v seji 5. junija sklenil, da se oberne na deželno vlado za podelitev denarne zaloge ali posojila iz državne blagajnice za plače učiteljev ljudskih šol, ker c. k. davkarije še sedaj niso začele priklada za učiteljske plače poberati, iz deželnega zaklada se je pa od 1. okt. 1873. l. do sedaj že toliko za učiteljske plače založilo, da bi imenovani zaklad iz navadnih za l. 1874. preračunjenih in v zadnjem deželnem zboru sklenjenih dohodkov več ne mogel dajati zaloge za plačo ljudskih učiteljev.*)

— Nemški »šolmeštri.« Leta 1866, ko smo pri Sadovi od Prusov tepeni bili, so Dunajski liberalci in za njim vsi drugi kvasili: »Pruski šolmeštri so našo armada pobili!« Od tega trenutka so letele neprenehoma strupene pušice na »staro« šolo v Avstriji, češ, da bi naš Prusi nikdar natepli ne bili, ako bi šola pod nadzorstvom cerkve ne bila. To hujskanje rodilo je »nove« šolske postave, brezversko šolo; »šolmeštrov« se je pa polastila ponosna misel, da na njih ramah država sloni, da se toraj tudi država po njih sukati mora!

Kakor pa ima vsaka laž le kratke noge, tako tudi ta. Šemo ji je potegnil raz obraza prusko-nemški vojni minister, maršal Moltke, ki je v nemškem derž. zboru med drugimi resnicami tudi naslednjo povedal: »Govorilo se je, da so »šolmeštri« naše bitve dobili. Ali znanost sama ne povzdigne človeka na ono stališče, da je pripravljen življenje dati za kaki vzor, za spolnovanje svojih

*) Sedaj vemo, pri čem smo. Vredn.

dolžnosti, za slavo domovine; k temu je treba prave vzreje človeka. Ne šolmeštri, marveč vzrejalec dobil je bitve, in ta je: država, ki je kakih 60 let sem narod vzrejala k životni čistosti in duševni jakosti, k redu in natančnosti, zvestobi in pokoršini, k domoljubju in možatosti.« — Do najnovejšega časa tudi na Pruskem vodénega liberalizma ni bilo, bila je pa lepa sloga med državno in cerkveno oblastjo, živo tekmovanje na duševnem polji in vsled tega lep vspéh v šolah, ki niso bile brezverske. »Gosp.«

— V Trebnjem na Dolenjskem je umrl za kozami 11. p. m. učitelj g. Gr. Arko; 12. ob 4. uri je bil pogreb. — R. I. P. — Ako bi nam kdo hotel kaj več poročevati o življenji in delovanji pokojnega, bi nam bilo močno vstreženo. — Ranjki zasluži, da ne zgine njegov spomin tako hitro med nami.

— Odlikovanje. Svitli cesar so podelili gosp. učitelju Mateju Potočniku, učitelju v Kranji, za spešno delovanje pri šolstvu srebrni križ s krono.

— Ljubljana ima sedaj novega župana, vladnega svetovalca v pokoji g. Lašana. — V torek 2. t. m. je bilo na rotovžu slovesno vmestenje. — Župan ljubljanskega mesta je tudi pervosednik okrajnega šolskega sveta za Ljubljano in njemu je izročena poglavitna skerb za mestne šole, to je tudi povdarjal vodja deželne vlade, knez Meternih, pri svečanosti vmestenja. Učiteljem je priporočal novi župan skerb za izobraževanje mladine.

— Na binkoštno nedeljo smo pokopali v Ljubljani gsp. Jurija Fleischmana, ki je zložil več napevov za narodne in tudi šolske pesmi. — Od njega se tudi lahko reče: Dovolj je spomina, me pesmi pojo!

Razpis učiteljskih služeb:

Na Kranjskem. V Trojanah, sodnijskega okraja berskega, učiteljska služba v stalno podelitev. Plače je 500 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 20. julija pri okrajnem šolskem svetu v Kamniku. — Perva učiteljska služba na ljudski šoli v Sodražici, sodnijskega okraja ribniškega. Plače je 500 gl. in opravilne doklade 50 gl. Prošnje do 9. julija pri krajnem šolsk. svetu v Sodražici. — Učiteljska služba v Ratečah na Gorenjskem, 1. plače je 400 gl. Prošnje do 30. junija pri okrajnem šolsk. svetu v Radovljici. — V šolskem okraji okolice ljubljanske učiteljska služba 1. v Šent-Vidu, 1. p. 600 gl.; 2. pri sv. Jurji pri Šmariji, 1. p. 500 gl.; 3. v Horjulu, 1. p. 500 gl.; 4. pri sv. Jakopu pri Savi, 1. p. 400 gl.; 5. pri sv. Kocijanu, 1. p. 450 gl.; 6. v Sostru, 1. p. 500 gl.; 7. v Šent-Peterskem predmestju v Ljubljani, 1. p. 600 gl.; 8. na Igu, 1. p. 600 gl.; 9. na Brezovici, 1. p. 500 gl. Prošnje pri dotičnem krajnem šolskem svetu v 6. tednih (od zadnjega ponatisa v Laib. Ztg.). — Na ženski vadnici v Ljubljani dvoje učiteljičnih služeb za prihodnje šolsko leto. Prihodki po post. 19. sušca l. 1872. in 15. aprila 1873. Prošnje do c. k. deželnega šolskega sveta v Ljubljani do 12. julija 1874. — Na c. k. ženskem izobraževališču, služba glavnega učitelja za prosto rōčno risanje in matematiko z nemškim uēnim jezikom, z ozirom na postavo 3. julija l. 1873, št. 7301 se služba opravlja tudi na možkem učiteljišču. Plača postavna — kakor zgoraj povedano — in prošnje do 12. julija t. l. pri c. k. dež. šolsk. svetu. — V Starem tergu pri Ložu, 3. učiteljska služba, plače je 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do konca junija t. l. pri okrajnem šolskem svetu v Logatcu. Sprašane učiteljice, ki podučujejo tudi v ženskih ročnih delih, imajo prednost.

Premembe v učiteljskem stanu.

Gsp. Mihael Kuster, učitelj v Kranji, postane c. k. šolsk. nadzornik za kranjski okraj, in gsp. Peter Končnik, profesor na realki, iz Ptuja pride za glavnega učitelja na c. k. učiteljsiše v Ljubljano. — Gsp. Jožef Raktelj je prvi učitelj v Ribnici.

K »Nar. šoli« pristopi gsp. Fr. Jamšek, šolsk. nadzornik v Rajhenburgu, in J. Stupan, učitelj v Zabukovji. Gsp. J. P. iz H. je plačal letnino za l. 1874.

Prijatelji, naročite!

Kaj? „Učit. Tovariša“ za drugo polovico t. l.; saj veste, da za rodoljubje se papir in tisek ne dobiva, akoravno se že list iz tega nagiba spisuje in vreduje. Po svoji navadi Vas „Tovariš“ dvakrat na mesec pohodi in prinaša raznoverstnega berila. — Povemo Vam pa že naprej, da se „Tovariš“ ni dosihmal še nič poboljšal, ravno tisti je, kakor je bil že leta in leta, katoličan po veroizpovedanji in Slovenec po rodu. — Ako Vam tedaj to več ne vgaja, nikaar se ne naročujete, niti ne berite lista; potem naj pa le piše; bode že nehal, ko ga nihče ne bode več bral. — P. i. naročnike, ki so z naročnino na dolgu, vljudno vabimo, da pošljejo zaostalo naročnino; tem pa res ne moremo pomagati; v kazen, da so brali ta „mežnarski list“ (kali?), ga bodo mogli še plačati. — Resnice in faktičnih razmer nismo svojim tovarišem nikdar zakrivali, dasiravno so si nekateri ušesa mašili, da bi ničesa ne slišali, in svoje tovariše v sedanjih okoliščinah bolj milujemo, kakor obsojamo, a pomagati jim moremo toliko, kolikor drugi listi, s tem namreč, da pritožbe priobčujemo in svetu naznanjamo, kar učitelje obtežuje, pomoč je pa le pri tistih, ki imajo veljavo, moč in oblast. Naj to sedaj zadostuje. — „Tovariš“ veljá za pol leta 1 gld. 50 kr. Naročnino sprejema založnik. — Vsem sedanjim šolskim in sploh političnim prijateljem se vljudno zahvaljujemo za materijalno in duševno podporo, ter jih prosimo, da nas tudi v prihodnje ne pozabijo; naročnikov si s tem ne bomo iskali, da bi druge obirali, svojega lista ne bomo nikomur vrivali, pa tudi ne obetamo kaj, česar dati ne moremo. Kdor razume naš čas, razume tudi nas. Bog!

Vredništvo in založništvo.